

Å leve som a/r/tograf – Et nordisk perspektiv

Introduksjon til del 2

Maybritt Jensen,¹ Ann-Hege Lorvik Waterhouse,² Ingrid Danbolt,³ Torill Vist⁴

OsloMet – storbyuniversitetet & Universitetet i Sørøst-Norge

Sammendrag

Denne artikkelen innleder den andre og siste delen av temanummeret *Å – leve som a/r/tograf – Et nordisk perspektiv*. Redaksjonen gir først noen innblikk i overveielser og diskusjoner gjennom tre års redaksjonsarbeid, før de presenterer den andre delens bidrag – seks vitenskapelige artikler og én eksplorativ tekst. De nordiske forfatterne som fyller de to delene av spesialnummeret utgjør et kor av stemmer fra forskjellige faggrupper innen kunst- og kulturfeltet, og et utall av tematikker med mangfoldige innganger til a/r/tografisk forskning blir berørt. Redaksjonen har vært mer (og tidvis mindre) sammenvevd med forfattere, hverandre, fagfeller og med deres teorier i flere år. Her i innledningen forsøker de på rhizomatisk vis å trekke frem tematikker og begreper som de har levd med gjennom dette redaktørarbeidet. Det gjøres både i (praksis)felleskap og som individuelle tanke-dialoger. Det handler om redaksjonelt arbeid som kollektiv dugnad, om plassen denne form for arbeidsinnsats har i det akademiske regnskapet og om etikk i a/r/tografisk forskning. Videre belyses også begreper og særtrekk ved den a/r/tografiske forskningspraksisen som har utfordret og fått dem til å stoppe opp tenke en gang til – eksempelvis det personlige, det affektive og det som skaper resonans.

¹ maybritt@oslomet.no

² ann.h.waterhouse@usn.no

³ inada@oslomet.no

⁴ torillv@oslomet.no

Nøkkelord: a/r/tografi, redaksjonsarbeid, kollektiv dugnad, praksisfellesskap, rhizomatisk, etikk, det personlige, resonans, akselerasjon

Innledning

Med denne andre delen av spesialnummeret *Å leve som a/r/tograf – et nordisk perspektiv* har vi avsluttet et langt og spennende forløp. Med i alt 22 artikler har vi som redaksjon forsøkt å løfte frem aktuelle a/r/tografiske bevegelser innen kunst- og kulturfagene i det nordiske utdanningsfeltet. Målet med temanummeret har vært å bidra til kunnskap som kan kaste lys over det særegne ståstedet som karakteriserer arbeidet til akademisk ansatte som jobber kunst- og kulturfaglig i de nordiske lærerutdanningene.

Som redaktører har vi gjennom lang tid vært tett på en del av de forfattere som har publisert i de to delene av spesialnummeret. Noen vil kanskje mene det ble for tett, andre har opplevd oss som gode turkamerater. Uansett har vi som redaktører fått unike innsikter i hvordan forfatterne her har gjort bruk av metodologi innen et mangfold av kulturelle og kunstneriske forskningsprosesser. Men hva innebærer det å utvikle a/r/tografisk metodologi? Hva skjer i forskningsprosesser/skapingen når vi agerer som kunstnere, som pedagoger og som forskere? Vinteren 2022/23 fikk vi inn 40 abstrakter på denne invitasjonen, og dermed besluttet vi tidlig å dele utgivelsen av spesialnummeret i to deler. Første del utkom 16. desember 2024 med 14 artikler og denne andre delen har med i alt 8 artikler (hhv. 13 og 6 fagfelle-vurderte). Ut fra den store oppslutningen ser vi at forskning innen kunst- og kulturfagene, og spesielt innen lærerutdanningene, som vi i dette spesialnummeret primært har rettet oss mot, er betydelig. Vi er av den oppfatning at mange der opplever at a/r/tografien resonerer og løfter de forsknings- og skapingsprosessene de står i. Opplevelsen av at denne metodologien kan utfordre kunstneren og pedagogen så vel som forskeren, er det nok mange av våre bidragsytere som har erfart. Men også at forfatterne har bidratt til å løfte frem en viktig del av den forskningen, som også har sin plass innen akademien.

Vi i redaksjonen har gjennom hele prosessen med dette spesialnummeret vært i dialog med hverandre, med forfatterne og med fagfellene, og det har blitt til mange faglige diskusjoner på kryss og tvers. Vi har opplevd redaksjonsarbeidet som en egen a/r/tografisk prosess, hvor vi både har blitt utfordret og inspirert underveis. Derfor vil vi i denne introduksjonsartikkel til den andre delen av spesialnummeret *Å leve som a/r/tograf – Et nordisk perspektiv* gi et innblikk i vår redaksjons-a/r/tografi og ta for oss noen tematikker som gjennom disse årene har vært medvirkende til diskusjoner mellom oss.

Geografiske, faglige og tematiske linjer

I dette temanummerets to deler er det til sammen artikler fra alle nordiske land med unntak av Island og de selvstyrte øyene Grønland, Færøyene og Åland. Flest artikler er det fra norske forskere, noe som kanskje ikke er så rart i og med at tidsskriftet er forankret ved OsloMet, et norsk universitet. At det er en økende interesse for a/r/tografi, kan vi tolke ut av omfanget av innsendte abstrakt (40) og spredning i forhold til faglige innganger, institusjoner og land. Artiklene i temanummeret springer ut fra ulike fag som musikk, dans, drama, forming, kunst og håndverk og pedagogikk og berører et mangfold av tematikker som blant annet musikkteater og materiell kulturdidaktikk, tegneserier og grensestudier, stedsopplevelser, sceniske strategier, sosiale og materielle relasjoner, musikalske møter, aids, undervisningsforberedelser, kunstutdanningspraksiser, resonans og akselerasjon, kropp og teknologi, poetiske og digitale prosesser, kunstnerisk utviklingsarbeid, ull og filting og mer. Dette mangfoldet viser at a/r/tografi som en dynamisk og bevegelig metodologi tilbyr innganger, teoretiske koblinger, skapende forskepraksiser og forskertekster som skrives frem på forskjellig vis.

Formidlingen og formatet på alle bidragene er også interessant og viser hvordan «grafien» trer frem på ulike vis. Vi har i dette temanummeret gitt rom for et mangfold av lange og korte tråder av levd liv og a/r/tografisk erfaring, idet bidragsyterne er på ulike steder i sin erkjennelse og beskrivelse av seg selv som a/r/tografer. Noen har dype spor i en av bokstavene, for eksempel T-en, og utforsker og utfordrer seg selv i ukjent terreng når de tre bokstavene a/r/t skal balanseres og tre frem. Andre er bevandret i det a/r/tografiske landskapet og sjonglerer og tøyer både vekting, språk og format.

A/r/tografisk forskning kan også finne sin plass i et tradisjonelt format, men vi tror, mener og håper at den også tilbyr andre måter å forske på – måter som gir bredere gjenklang for forskere innen kunst- og kulturfag. Filosof og kunstner Erin Manning skriver at research-creation « (...) generates forms of knowledge that are extralinguistic» (Manning, 2016, s. 27). Det handler om å forske med kunsten (Østern, 2017) for å produsere kunnskaper som ikke nødvendigvis kan artikuleres i tradisjonell akademisk tekst, men som best formidles gjennom kunstneriske og kulturelle uttrykksformer. Bidragene inviterer til spørsmål uten entydige svar og til dialog uten ende. Vi håper dette temanummeret bidrar til at nordisk a/r/tografi blir synligere og posisjoneres i det internasjonale a/r/tografilandskapet – for lyset og landskapet er spesielt her mot nord.

Tematikker vi har blitt opptatt av gjennom redaksjonsarbeidet

I det følgende har vi forsøkt å synliggjøre noen av de mange tanketråder og dialoger vi i redaksjonen har hatt gjennom de siste 3 årene. I mangfoldet av stemmer har vi vært undersøkende, utprøvende og rhizomatiske. Noen ganger høyrøstet, andre ganger forsiktige i forsøk på formuleringer av a/r/tografisk tankemylder. Hva har vi blitt særlig berørt eller opptatt av? Hva har glimret underveis? (MacLure, 2013). Dette er tanker som vi ønsker å dele, men som vi også har forhåpninger om kan sette i gang diskusjoner som vil løfte a/r/tografien videre.

Tanker om redaksjonsarbeid som kollektiv dugnad

Ann-Hege: Arbeidet i denne temaredaksjonen er ulønnet arbeid som kommer på toppen av ordinære arbeidsoppgaver. Noen kan bruke litt av FoU-tiden de har tildelt, men den spises helst opp av egne forskningsprosjekter og artikkelskriving. Å bistå i redaksjonsarbeid må derfor anses som akademisk dugnadsarbeid på lik linje med fagfellevurdering. *Nordic Journal of Art & Research* er et OA-tidsskrift⁶, dvs. et tidsskrift hvor du ikke betaler for å publisere eller lese artikler. I tillegg er det også et diamanttidskrift⁷ som eies og driftes av OsloMet, noe som betyr at det er uavhengig av kommersielle aktører. I en tid med høyt publiseringspress er det avgjørende at det finnes mange vitenskapelige tidsskrift, dette for å kunne publisere forskning med *ulike* faglige og tematiske perspektiver. Vitenskapelige tidsskrift er derfor avhengig av at fagpersoner stiller som fagfeller og redaktører. Institusjoner har ulik praksis når det gjelder å registrere og dokumentere forskningsresultat for eksempel gjennom publikasjonspoeng⁸, tilslag på forskningssøknader, patenter osv., men hvordan «teller»

⁵ Alle illustrasjoner er digital bearbejdede foto av Ann-Hege Lorvik Waterhouse

⁶ [Open Science | Kva er open forskning?](#)

⁷ <https://nordicdiamondoa.org/>, [Diamond open access - Wikipedia](#),

⁸ kanalregister.hkdir.no/aktuelt/vitenskapelig-publiserings-er-ikke-lenger-del-av-finansieringen-av-universitets-og-hoyskolesektoren

redaksjonelt arbeid og fagfellevurderinger når man gjør opp forskningsregnskapet i egen institusjon?

Redaksjonelt arbeid er uten tvil et viktig bidrag til det akademiske fellesskapet og gir samtidig muligheter til å påvirke eget fagfelt og profesjon både nasjonalt og internasjonalt. Gjennom utgivelsen av temanumre kan tidsskrifter bidra til å fremme ny kunnskap og sette søkelys på områder der det hittil har vært begrenset publisert forskning. Arbeidet med dette temanummeret bidrar til å utvikle det nordiske a/r/tografifeltet og er sånn sett også et nybrottsarbeid.

Torill: Ja, det finnes i alle fall ikke et lignende a/r/tografisk løft i Norden. Det er også noe av grunnen til at vi fortsatt står på, selv om vi vel alle, et sted på veien, har tenkt at det var galskap å hjelpe så mange av de innkomne bidragene videre i prosessen. Jeg har flere ganger hørt kolleger omtale temanummeret som et viktig bidrag til det kunstfaglige forskningsfeltet, og det har vært godt å høre. Men, Ann Hege, det du skriver om slike tidsskriftredaksjoners arbeid er også viktig. De siste 20 årene har vi hatt et tellekantsystem i Norge som har vært veldig styrende for den akademiske tekstproduksjonen. Det *har* løftet vår vitenskapelige produksjon, men det har nok også skapt en del dårlige lærebøker med skjulte vitenskapelige agendaer, og ikke minst har det satt kunstfagene i en vanskelig situasjon. Vår viktigste kompetanse som undervisere, men også som kunnskaper og forskere, er vår erfaring i kunstfaget vårt. Å formidle denne – oftest nonverbale – kunnskapen har i varierende grad blitt verdsatt. Nå har vi fått en nedtoning av det systemet. Jeg håper det gir større tekstlig bredde og flere kunstneriske, kunstbasert og multimodale publikasjoner framover. Det passer både dette tidsskriftet og a/r/tografien godt. I tillegg har akademia oppdaget at veldig mange tidsskrift er «slukt» av forlag, og at det har gitt større utgifter til forfatterne – og utdanningsinstitusjonene. Det er med glede jeg ser en økende interesse for – og verdsetting av – det som du også kalte diamanttidsskrift, selvstendige tidsskrift som *Nordic Journal of Art & Research*. Og ja, de er dugnadsbasert, men med den nye verdsettingen håper jeg også universitetene ser at både publikasjonskvaliteten og ansattes helse kan styrkes ved at slikt arbeid verdsettes – også på de involvertes arbeidsplaner.

Ann Hege: Kanskje kan vi også se vårt redaksjonsarbeid i lys av en a/r/tografisk tenkning? A(rtist) som å skape gjennom å designe og sy sammen et temanummer (call, editorials, visuelle komponenter, multimodale elementer osv.), R(earcher) som å organisere fagfellevurderinger og sammen med fagfeller sikre vitenskapelig kvalitet og

T(eacher) som å gi tilbakemeldinger og veiledning på tekst? Jeg tror også at vi i redaksjonsgruppa nå kjenner på at vi har vært lenge i a/t/tografiens og a/r/tografenes forskerverden med skriving og publisering av artikler, og at vi savner kunstnerisk praktisering med materialer, teknikker, toner, stemmer, bevegelser og spørsmål. For å leve gode liv i virke med a/r/tografi, må vi finne balansen mellom/gjennom A, R og T.

Torill: Ja, å leve som a/r/tograf-redaktør innebærer absolutt alle tre rollene. For min del, har jeg nok også måtte ty til litt A-medisin for å kunne gyve løs på neste R-økt, men jeg vil også påstå at disse øktene i stor grad har vært designøkter (med tekniske oppgaver) og T-økte (med veiledning) for å få ut potensialet i prosjektene og forfatterne. A/r/tografiens sammenfiltrering av de tre rollene kan tidvis oppleves som ideal mer enn reell arbeidsdag.

Maybritt: Det er viktig å synliggjøre det arbeidet som gjøres på så mange fronter, når det handler om å publisere. Med det økende presset på produksjon i akademia, har denne kollektive dugnadsdelen av publiseringen gått under radaren. Man har rett og slett ikke fulgt med i utviklingen hvis man ikke har sett det omfanget dette arbeidet har fått blant undervisere/forskere i UH-sektoren parallelt med økningen i publikasjonspoeng.

Ingrid: Ja, når redaktørarbeidet kommer på toppen av alt annet - på toppen av egne kunstprosjekter, undervisning og en allerede full forskningstid, så betyr det at jeg møter meg selv i døra – jeg leser inspirerende artikler og bidrag om resonans, om akselerasjon og krav til stadig økende hastighet i akademia, mens jeg/vi selv løper enda forttere for å få tidsskriftet ferdig. Når det er sagt, så er det utrolig lærerikt å være redaktør, og å være i en dedikert redaksjon – det er ikke bare min kunnskap som kunstner, forsker og lærer som settes i spill, jeg lærer selv og lager nye koblinger. Jeg lærer av redaksjonsarbeidet og jeg lærer av å lese, vurdere og diskutere de ulike artiklene – her er e-poster, møter og dialoger på kryss og tvers og den enkelte bidragsyter formidler på sin egen måte og sansene skjerpes (som i et orkester hvor hver musiker har sin egen rolle i et fellesskap, hvor alle jobber mot samme mål). Men, nå blir det jammen godt å få tid til å gjøre og utforske A-en i egne prosjekter og liv, på egne premisser, i eget tempo.

Tanker om samskaping av a/r/tografifellesskap og hvite felt på kartet

Ann-Hege: Gjennom arbeidet med dette temanummeret har det, på et rhizomatisk vis, vokst frem et uformelt nordisk fellesskap av a/r/tografer. Dette fellesskapet, som

inkluderer både redaksjonen, forfatterne og fagfellene (også utenfor Norden), utvides stadig gjennom nye forbindelser. Når artiklene spres, inviteres også lesere inn i dette nettverket, der det stadig dannes nye forbindelseslinjer mellom tekster, teorier, kunstneriske praksiser, utdanningsstrategier og nye a/r/tografer. A/r/tografiens bevegelige og rhizomatiske vesen kommer ikke bare til uttrykk i forskningsprosesser, men også i etableringen av slike faglige fellesskap. Et a/r/tografisk praksisfellesskap er et nettverk av forskere som arbeider som kunstnere og pedagoger som skaper relasjoner og forbindelser ved å tilby et «tomt sted» med gjestfrihet og potensialer for det som ennå ikke er (Irwin, 2008). Å tilby et slikt «tomt sted» handler om å åpne for kollektive samhandlinger der forskjellighet, mangfold og egenart får virke sammen gjennom ulike perspektiver, teorier og uttrykksformer. «There can be no being a/r/tography without the processes of becoming a/r/tography» (Irwin, 2013, s. 198). Å bli til gjennom å gjøre a/r/tografi er det som konstituerer oss som/i et fellesskap.

Dette temanummeret begynte nettopp som et slikt «tomt sted», som en invitasjon. Nå er det «bebodd» med artikler som har vokst frem fra ulike prosjekter, fagområder, kunstneriske uttrykk og teorier. Det nordiske a/r/tografikartet har dermed fått flere nye markører, men det er fortsatt behov for mer, mye mer. Det savnes også en samlet oversikt over nordiske publikasjoner. En slik oversikt vil tydeliggjøre hvor det fortsatt finnes «hvite felt» på kartet. Jeg tror også det er behov for flere a/r/tografiske artikler som i større grad utforsker det teoretiske landskapet som a/t/ografien beveger seg i. A/r/tografisk forskning har koblinger til kvalitativ og post-kvalitativ forskning, aksjonsforskning, fenomenologi, hermeneutikk, posthumane perspektiver, etnografi og feministisk teori, og ikke minst filosofi.

Jeg er også opptatt av at vi i fellesskap må passe på at a/r/tografien ikke blir en «fast metode», men forblir en bevegelig metodologi med rhizomatiske forgreininger mellom teoretiseringer, kunstneriske utforskinger og pedagogiske strategier. Og derfor må vi holde fast ved det eksperimenterende og skapende og følge Deleuze og Guattaris oppfordring;

Lodge yourself on a stratum, experiment with the opportunities it offers, find an advantageous place on it, find potential movements of deterritorialization, possible lines of flight, experience them, produce flow conjunctions here and there, try out continuums of intensities segment by segment, have a small plot of new land at all times. (Deleuze & Guattari, 1987, s. 161)

Jeg tenker at et a/r/tografisk fellesskap er en møteplass, - et torg for utveksling og korrespondanse (Ingold, 2020), - et sted for forskningspraksiser som inviterer andre med til samskaping, men også til brytninger og brudd for å ut-vikle a/r/tografien i ulike retninger. Felles er de tre - A/R/T - som navigasjonspunkter for skapende forskning i pedagogiske kontekster.

Maybritt: I dette arbeidet har alle involverte vært medskapende til å gi identitet til et nordisk a/r/tografisk fellesskap. Vi eksisterer i kraft av hverandre, og kunst så vel som undervisning oppstår ikke i et tomrom. Med utviklingen av a/r/tografi også som pedagogisk strategi blir det spennende å se hvordan a/r/tografien vil bevege og beveges videre av og med studenter i deres kreative utforskninger: «There is no such thing as a single being for we are positioned with, among, beside and between other positions (or dis-positions) that leads to an understanding that all appearance is co-appearance.». (Irwin, 2008, s.71)

Tanker om a/r/tografisk etikk

Torill: Jeg vil gjerne få trekke fram etikken. Som ansvarlig redaktør har *det* tidvis gnaget litt ekstra, både fordi ansvaret unektelig gir en makt som kan være ubehagelig å håndtere, fordi det etiske har vist seg i overraskende mange fasetter og på så mange områder, og fordi det sjelden er snakk om kynisme, men heller ubetenksomhet eller manglende erfaring, og derfor har fått meg til å strekke strikken også. Samtidig har det etiske stimulert til mange tanker om hvordan jeg vil at vi skal være med (og ikke bare mot!) hverandre, og allerede der møter jeg meg selv i døra: Hva er det etisk mulig å skrive om, som redaktør? Konkrete, reelle eksempler må jeg i alle fall unngå. Men jeg har heller ikke samvittighet til å la vær å si fra: Dette er et område jeg håper vi a/r/tografer kan gi mer oppmerksomhet! Når jeg blar gjennom a/r/tografisk litteratur, er det få titler som eksplisitt annonserer etisk tematikk, og ingen i dette spesialnummeret heller. I boka *Being with A/r/tography* (Springgay et al., 2008), er tredje del forbeholdt «Ethics and activism», men Springgay hevder også der at etikken har fått «scant attention» (2008, s. 153), og femten år senere hevder norske Flønes (2023, s. 1) det samme.

Springgay argumenterte i 2008 for «an ethics of embodiment» (s. 153, se også Jevic & Springgay, 2008). I nyere a/r/tografisk litteratur brukes også «Ethics as a relational matter of the body» (Flønes, 2023, s. 6) og «Relational Ethics Through the Flesh» (Rallis et al., 2024, s. 212). Det handler altså ikke bare om det kroppslige, men like mye om det relasjonelle, og om «being with» (Springgay, 2008, s. 154). I dag inkluderer det også om

relasjoner til land og materialer, om sosial rettferdighet og anti-kolonial og omsorgsfull tilnærming til medmennesker gjennom kunstfagene (Rallis et al., 2024).

Springgay ser a/r/tografiens oppmerksomhet overfor mellomrom («attention to the in-between» s 154) som et nødvendig rom for å «være med» andre. «It is the being-with and the in-between, I argue that enables the possibilities of an ethics of embodiment,” hevder hun (2008, s. 154). Men i denne tilnærmingen ligger også en viss kritikk av (forskningsetiske) lover og regler, fokuset er i stedet på hvordan man møter den andre som *en annen* («how one encounter others as other» s. 153). Det høres jo besnærende ut, men har jeg lært én ting av dette redaktørarbeidet, så er det at også a/r/tografer kan dra nytte av de som har dedikert sin forsknings- og arbeidstid til etiske problemstillinger, f.eks. i NESH (2021). Det trenger ikke bety at alt blir likt i våre tilfeller, men å tro vi klarer å ta høyde for alle etiske problematikker uten å støtte oss til den mer formelle forskningsetikken, kan være uheldig.

Kan det være at vi - i mellomrommet skapt av a/r/t-rollene – også får tre ganger så mange etiske fagfelt å ta hensyn til og tilsvarende mindre tid å fordype oss i dem? Ligger a/r/tografiens etiske utfordringer i rommet mellom kunstner-, forsker- og lærerrollen? Må i så fall a/r/tografer ta høyde for både forskningsetikk, profesjonsetikk og kunstfaglige etikker? Jeg tror i alle fall vi kan ha nytte av dem i vår kontinuerlige kritiske refleksjon. Som forskere, fagfeller, redaktører og som vitenskapelig tidsskrift må vi forholde oss til NESH's (2021) reglene for personvern, samtykke, henvisningsskikk osv., men både læreryrkets fagprofesjonsetikker og (est)etikker fra kunstfeltet vil kunne utfordre og hjelpe.

Vi i redaksjonen har stått i enda flere mellomrom: Spennet mellom forfattere, fagfeller, medredaktører, tidsskriftets redaksjon og institusjonen som utgir oss, er også mellomrom som krever ulike etiske hensyn – til tider motstridende. De etiske utfordringene finnes i alle relasjoner, også i mine tilbakemeldinger til medredaktører, fagfeller og forfattere. Noen ganger angrer jeg på at jeg ikke var mer direkte – når hintene ikke tas og konsekvensene blir ubehagelige på ett eller annet vis. Ofte angrer jeg på at jeg var *for* direkte, *for* tydelig, *for* kritisk. Jeg tenker «nå gikk jeg for langt», «så jeg ikke den andres kvaliteter/the other as other?» – for så noen uker etterpå kanskje å bli takket for grundig tilbakemelding eller for at jeg gadd å utfordre. Jeg har latt meg imponere over folks evne til å skille sak og person, kjent den brusende gleden når forfatter(ne) ikke bare tar mine tilbakemeldinger, men går videre, får noe ut av det som jeg selv ikke hadde klart å forestille meg. Jeg har kjent på skuffelsen når størrelsen på rommet jeg inviterte inn i ikke ble oppdaget eller tatt i bruk. Jeg har i alle fall innsett at

uansett hvilket etisk fokus jeg velger, så vil andre deler av etikken komme i bakgrunnen, og at dette nok gjelder for oss alle.

Den pedagogiske t'en vektes tidvis mer i a/r/tografien enn i enkelte andre kunstbaserte metodologier. Det krever en etisk oppmerksomhet overfor våre elever og studenter som kan være uvant hvis man kommer fra en kunstnerdiskurs, men også senere gi ubehag: Er en students ja til å bli med i vår a/r/tografiske forskning et fritt ja, hvis vi skal gi karakterer til studenten ved semesterslutt? Når krever aktivitetene vi bedriver informasjonsskriv, endog samtykke – hvis vi *lever* som a/r/tografer? Vi er mennesker. Ingen av oss klarer å ta høyde for alt. Men større bevissthet er alltid innen rekkevidde, kanskje også metodologiske nyvinninger: Danseren og a/r/tografen Flønes (2023) valgte i sitt PhD-prosjekt bort en halvferdig videoartikkel der hun skulle dokumentere forskningen sin med dansevideoer av tredjeklassinger:

I had felt trusted to care, guide, and handle whatever hesitations or difficult feelings that emerged within the children dancing in the dance project. To display these moments of trust, in an open and accessible video article on the internet, disconnected in time and space from that special moment in the classroom, started to itch. (Flønes, 2023, s. 11)

Med utfordringen kom noe nytt og spennende: Hun valgte i stedet analyseprosesser hvor hun selv danset elevenes dans og kjente hvordan det føltes i egen kropp. Hvis vi lar oss inspirere av a/r/tografiens relasjonelle og kroppslige etikk, får det følger – både av begrensende og berikende art. Jeg håper vi i større grad velger å stå i den etiske kløen, og at vi blir etisk bevisste nok til å *kjenne* kløen og ikke ta som en selvfølge at vi allerede løfter etikken nok eller mer enn andre.

Ann-Hege: Noe av det fine med a/r/tografi er at det åpner for deltagelse på måter som kan gi andre enn forskeren en stemme. Å gjøre a/r/tografi er inkluderende og kollektivt. Rosi Braidotti (2018) skriver om «affirmative ethics» og «missing people», og at vi gjennom forskning kan gi stemmer til marginaliserte andre. Det kan omhandle ulike etniske minoriteter, urfolk, økonomisk vanskeligstilte, skeive, funksjonsnedsatte, men også truede arter og landskaper. Å løfte frem «andre stemmer» gjennom deltagelse får en sterkere kraft i mellomrommet mellom A, R og T. Stemmer kan gis plass i andre modaliteter enn det verbalspråklige.

A/r/tografer må forholde seg til metodologiens etiske kompleksitet og samtidig holde fast i friheten og det skapende som metodologien rommer. Barbara Bickel formulerer dette godt i sitatet under som også kobler på ansvar og medlevelse.

At its best, a/r/tography encourages the combined creative freedom and risktaking of the artist with the theory, rigor, and responsibility of the academic researcher, along with the ethics and compassion of the educator. Combining these three roles with the integrity, and awareness of what is called for in each area, is a demanding undertaking. (Bickel, 2008 s. 136)

Tanker om følelser, affekt og det personlige i forskning

Maybritt: Jeg synes det er interessant å se hvordan sammenflettingen av de tre a/r/tografiske posisjonene kan få virkning og åpne for andre dimensjoner i forskningsprosessen, som å undersøke de mer sensitive sidene av de prosessene a/r/tografen lever seg igjennom. Som en utvidelse av tradisjonell kvalitativ forskning åpner a/r/tografien for utforskende og engasjerende prosesser hvor for eksempel provokasjoner eller forstyrrelser kan integreres og inspirere til nye og uventede spørsmål (Irwin & Springgay, 2008). Å forske i eller med kunsten kan ha ulike virkninger på oss som forskere. Noe settes på spill. På hvilke måter berører forskningsprosessene forskeren/læreren/kunstneren? I flere artikler i første del av dette spesialnummeret (Berndsen, 2024; Magnusson et al, 2024; Ørbæk 2024) reflekter forfatterne åpent om hvordan forskningsprosessene virker affektivt og emosjonelt på dem.

Affect arises in the midst of in-between-ness: in the capacities to act and be acted upon. Affect is an impingement or extrusion of momentary or sometimes more sustained state of relation as well as the passage (and the duration of passage) of force or intensities. (Seigworth & Gregg, 2010)

Disse intensitetene, som vi kan erfare i møte med et kunstverk eller en kunstnerisk prosess (Deleuze & Guattari, 1991), kan være det som virker inn og er medvirkende til at forskningsprosessen tar uventede retninger og a/r/tografisk metodologi åpner nettopp for å følge slike rhizomatiske tråder.

Å forske i sine egne kunstneriske/pedagogiske prosesser er en balansegang mellom det personlige, det private og det profesjonelle. Irwin og Springgay (2008) betegner a/r/tografisk metodologi som relasjonell og med begrepet levende utforskning «living inquiry». Dette favner vidt og mine tanker har spunnet rundt balansen rundt det

personlige og det private. Kan det vi formidler bli for privat – eller sagt på en annen måte, for uvedkommende for leseren? Med Helle Winther's begrep profesjonspersonlig (Winther, 2007), kan man forstå det personlige (uttrykket) som en del av det å være profesjonell og noe som derfor også vil ha en plass i a/r/tografisk forskningsmetodologi. Det personlige handler, ifølge Winther, om å ha kompetanser til å være oppmerksom på personlige ressurser og virkemidler som menneske (s.144).

Som redaktører har vi også måtte stå i disse problematikker og ta avgjørelser for og med forfatterne. Jeg mener at et artografisk arbeid er preget av både et personlig og et profesjonelt engasjement. En personlig og sensitiv tilgang til den kunstneriske forskningsprosessen åpner for muligheten til det autentiske og til det som kan skape resonans ikke bare hos leseren, men også i studenten. Min erfaring er at en a/r/tografisk metodologi kan løfte frem det sårbare og skrøpelige og dermed italesette viktige sider av forskningen. Det å bringe en personlig stemme inn i forskningen kan oppleves vedkomment, ikke minst for lærerstudenten som er i gang med å bevisstgjøre og utvikle sin sensitivitet og relasjonskompetanser som en viktig del av sin undervisningskompetanse. I en tid hvor mange søker «det perfekte», vil forskning i og med kunsthagene kunne åpne dørene også til det komplekse og uperfekte, det personlige og engasjerte.

Torill: Det siste avsnittet ditt er så nydelig – kanskje fordi du *gjør* det du skriver, du deler din personlige erfaring, og det berører meg. Vi som har levd et liv nære kunsten, vet hva den gjør med oss. Tekster om kunstartenes virkning på våre affekter og følelser, endog i tenkning og erkjennelse, går tusener av år tilbake i tid (la meg få løfte fram et gammelt, solid nordisk bidrag her: Benestad, 1976). Men å få lov å forske i og med kunst, har ikke vært like allment. Eller: kanskje er det bedre å si at noen har gjort det lenge, f.eks. i romaner, bare ikke som definerte forskere, på fast lønn, eller i vitenskapelige tidsskrift. Vi er heldige!

Tanker om filosofiske begreper og konsepter

Ingrid: Det er interessant hvordan ulike fagdisipliner utfyller og kompletterer hverandre i mange av temanummerets artikler. Både sosiologisk og filosofisk teori kan i mine øyne bidra til dypere innsikt i det a/r/tografiske fagfeltet, og motsatt: Kunst- og kulturuttrykk og -prosesser kan benyttes som estetiske innganger til filosofiske tekster. Jeg synes selv at dette har vært noe av det mest spennende ved redaksjonsarbeidet. Tverrdisiplinær teori er noe av det som virkelig har fått meg til å stoppe opp og lære noe av våre forfatters bidrag. Ett eksempel kan være Rosas (2019) begrep resonans. Det møtte jeg både i arbeidet med Tullberg og Sæthers (2024) og Fuglestad (2024) artikkelbidrag (i del 1).

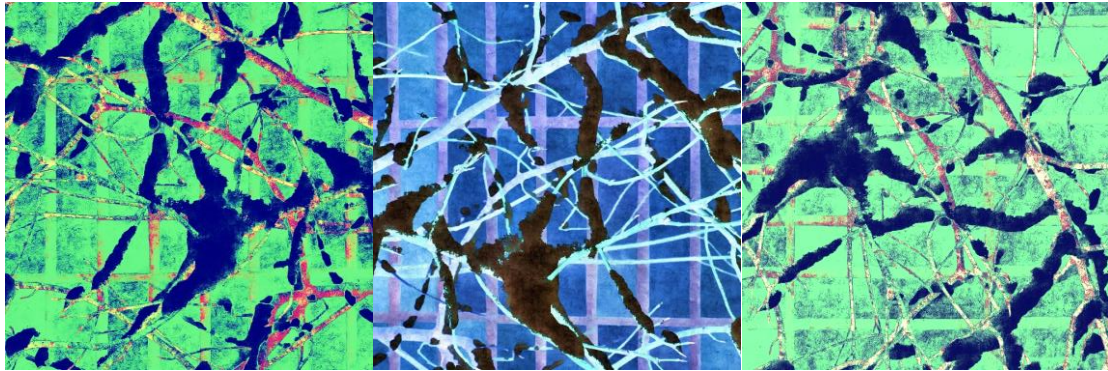
Rosas tanker om sosial akselerasjon og resonans setter ord på samfunnets og akademias akselererende hastighet. Det kjenner vi oss igjen i, vi som redaksjon også. Rosa spør hvorfor vi drives av denne akselererende hastigheten. For alle ønsker vi vel å leve i en resonerende verden? Løper vi fortere fordi alle andre gjør det – vi skal jo ikke noe sted? Setter vi hastigheten ned, er det større rom for etterklang – og gjenklang – altså noe som klinger og har tid til å resonere og vibrere i oss og rundt oss og mellom oss.

Ann-Hege: For meg handler resonans om samklang, selv om begrepet ofte kobles til gjenklang. Rosa (2024) setter det også i forbindelse med samhörighet som samklang i og med verden. En dyp forståelse av å føle tilhörighet. Han skriver også at opplevelser av resonans handler om å leve gode liv, men at resonans ikke kan planlegges. I en utdanningskontekst blir dette viktig, og jeg tror at barn og unge gjennom opplevelser med kunst og kultur kan få ytre impulser til å kjenne en indre opplevelse av resonans. Det samme kan jeg selv kjenne på i opplevelser med natur og materialer i skapende handlinger. Det å bli berørt av noe åpner også for å respondere, og bli en del av noe utenfor deg selv. Denne resonansen er også viktig for meg i forskning. Jeg vil forske på måter som gir resonans både faglig og affektivt, og det har jeg funnet i arbeidet med a/r/tografi i de ti årene jeg har forsket med denne metodologien.

Torill: Så spennende at vi «oversetter» Rosas resonansbegrep med ulike ord! Jeg knytter selvsagt også resonansbegrepet hos Rosa til det å roe ned, og til bevegelsen rundt «slow». Men for meg er resonans først og fremst at noe «vibrerer med», litt som når vi «tenker med» f.eks. Rosas begrep – det gidder vi ikke med mindre det gir mening. Og hvis noe resonerer, så gir det mening, en mening dyp nok til å skape vibrasjoner i kropp – og med det også følelser og tanker. Akselerasjonsbegrepet hans blir en motsats og kritikk jeg støtter fullt ut, og selv berører i dette temanummeret gjennom «sakte sensitivitet» (Vist, 2025). Men litt mer fristilt fra Rosa, vil jeg også snu mynten og kjenne på hva en viss fart kan gjøre. Akselerasjonen når vi kommer i flyt eller «flow» (Csikszentmihalyi, 2002) er ikke et onde. Men vi lever i samfunn som ikke kjenner måtehold – på det området heller.

Ann-Hege: A/r/tografien har lånt viktig tankegods fra filosofen Gilles Deleuze psykoanalytikkeren Felix Guattari med konsepter som *rhizome* og *becomming* (Deleuze & Guattari, 1987, 1994). For mange som beveger seg inn i det a/r/tografiske landskapet kan det være utfyllende å gå til originalkildene for å

utvide forståelsen av hva disse konseptene kan romme og hva de tilbyr. Ifølge Deleuze og Guattari er konsepter ikke statiske, men dynamiske og i stadig endring. De er skapende, noe å tenke og eksperimentere med. Konsepter er bevegelige tenkemaskiner. Det interessante er hva de setter i spill og hva de produserer.

Omtale av artiklene i temanummerets andre del

Artikkel «Choreographer/researcher/teacher - developing a/r/tography as an approach to dance pedagogy at Stockholm University of the Arts in a professional learning community of teachers» er skrevet av de fire kolleger Tone Pernille Østern, Camilla Reppen, Stina O'Connell og Madelaine Daneberg (2025). Den tar utgangspunkt i deres arbeid med å utvikle a/r/tografiske utdanningstilbud (et bachelorprogram og kurset Artography i teori och praktik inom högre utbildning) innen dansepedagogikk ved Stockholms Konstnärliga Högskolan. Artikkelen følger de fire personene i det å bli til som a/r/tografer gjennom praktiske så vel som teoretiske innganger til det å utvikle nye studietilbud. Leseren får innblikk i forfatternes intense arbeid gjennom personlige eksposisjoner knyttet til Research Catalogue, hvor forfatterne viser til det kunstneriske, så vel som det metodologiske arbeidet de har gjort underveis. Østern, Reppen, O'Connell og Daneberg tar utgangspunkt i diffraktiv forskningsmetodologi (Barad, 2007; Ceder, 2015; Taylor, 2021) og viser til hvordan artografien i sin utvikling også er influert av denne (LeBlanc & Irwin, 2019). Gjennom deres utforskninger og handlinger i posisjonene som koreografer, forskere og lærere, viser de hvorledes disse er sammenvevde og virker inn på hverandre. Forfatterne har gjennom deres a/r/tografiske utforskninger arbeidet spesifikt med forståelse og utvikling av koreografi både som konsept og som et praktisk kunstnerisk felt, og arbeider her med en utvidet og utviklende tilgang til koreografi. Som leser får man et innblikk i arbeidet med utviklingen av de nye studietilbudene som tok sin begynnelse i 2020. Gjennom personlige fortellinger fra de involverte, formidler forfatterne hvordan de i den a/r/tografiske og diffraktive

prosessen er sammenflettet både med hverandre, med andre kolleger, med kunstfeltet, med teorier og med de rammebetingelsene de danse-forsker under.

I sin artikkel «Fortellerens kroppslige erfaring. A/r/tografisk praksis i lærerutdanningen», diskuterer Ingvild Olsen Olaussen (2025) hvordan kroppslige erfaringer hun som forteller har gjort og åpner for refleksjoner rundt nye perspektiver i undervisningssammenheng i lærerutdanningen. Olaussen viser til ulike sider ved fortelling som tradisjon og funksjon i samfunnet. Hun peker videre på hvordan fortellingen blir til som egne kroppslige prosesser og sansemessige erfaringer i det relasjonelle rommet mellom fortelleren og publikum. Med fire konsepter - dyp lytting, tilstedeværelse i øyeblikket, det å identifisere stopp-punkt som kaster lys over vår praksis og å reflektere over disse stopp-punktene (Fels, 2012), viser Olaussen hvordan disse har vært virksomme i hennes a/r/tografiske prosess. Den a/r/tografiske tilnærmingen i artikkelen settes i dialog med et kroppsfenomenologisk perspektiv (Merleau-Ponty, 1968), hvor Olaussen gjør rede for sitt arbeid med å utvikle tre ulike forteller-posisjoner eller strategier. Disse betegnes som *balansert*, *tett på* og *distansert*. Disse posisjonene er først og fremst relatert til nærhet og distanse til fiksjon/scenisk virkelighet og til den reelle verden. Posisjonene fungerer som strategier i de relasjoner som bygges med publikum underveis i en fortelling. Med en a/r/tografisk inngang viser Olaussen likeledes hvordan disse posisjonene også er i spill når hun underviser.

I det vitenskapelige essayet «Made by Entangled Words and Wool: Rhizomatic Relations in Writing and Making with(in) the Phenomenon of Wool Felting» utforsker Samira Jamouchi (2025) rhizomatiske relasjoner mellom ord og filting i ull. Med sin unike og mangfoldige geografiske bakgrunn, beskriver Jamouchi identitet som noe dynamisk og i stadig utvikling, lik et rhizom. «[Q]uerying, and caring for, the idea of identity, as I carry many of them» som hun sier, og med en teoretisk forankring i prosessfilosofi og ny-materialisme, plasserer hun seg delvis utenfor – og i alle fall ikke begrenset til – a/r/tografien. Hun fremhever en performativ og rhizomatisk tilnærming til forskning, bl.a. ved også å trekke inn kunstnerisk forskning/*artistic resesarch*. Inspirert av Stephanie Springgays arbeid med konseptet *feltness* (2020; 2022) og Mannings *research-creation* (2016), bygger Jamouchi bro mellom tradisjonelt håndverk og moderne uttrykksformer, og setter fokus på kroppens materialitet i intra-aksjon med andre ikke-menneskelige materialiteter. Gjennom å utforske filting med ull, forsøker Jamouchi å bidra til diskusjoner om a/r/tografi og kunstbasert forskning, samtidig som hun utvikler sin egen forståelse av disse tilnærmingene. Til slutt, og som et eksempel på denne praksisen, presenterer hun det tekstile prosjektet *Our Freedom is Incomplete*, et samarbeidsprosjekt med

kunstnerkollektivet Stitch Sisters. Prosjektet ser på forbindelser mellom det materielle og det immaterielle, samtidig som det engasjerer mennesker på tvers av ulike geografiske kontekster. I februar 2025 inviterte Stitch Sisters kolleger og studenter ved OsloMet til å materialisere det palestinske flagget gjennom filting.

Gjennom en a/r/tografisk tilnærming har Jørgen Moe (2025) i sin artikkel «En a/r/tografs tilblivelse: En re-konseptualisering av egen profesjonsforståelse» undersøkt hva som skjer når det åpnes opp for sanselige og utforskende prosesser med leire i barnehagelærerutdanningen, og hvilke implikasjoner det får for han som a/r/tograf. Jørgen Moe er utdannet keramikker med egen kunstnerisk virksomhet og underviser og forsker i barnehagelærerutdanningen. Artikkelen utgangspunkt er tre leirehendelser sammen med a/r/tografens erfaring, både som profesjonsutøver og som menneske. Med leire som omdreiningspunkt beveger Moe seg i et landskap av ulike perspektiver knyttet til pedagogiske og skapende prosesser: kroppsfenomenologi (Merleau-Ponty, 1995), agentisk realisme (Barad, 2007) og prosessfilosofi (Deleuze & Guattari, 2005). Selv om disse posisjonerer seg ulikt vitenskapsteoretisk og filosofisk, gir de alle viktige innganger til å forstå hva som har skjedd. Artikkelen bidrar med innsikt i hvordan en a/r/tografisk posisjonering utvikles i undersøkelser med leire, studenter og egen kunstnerisk praksis.

I artikkelen «A/r/totek og modell for a/r/tografisk (ut)forskning» undersøker Anne Guro Schmidt Antun (2025) lærerutdannerens undervisningsforberedende praksis knyttet til faget kunst og håndverk, med blick på egen mangeårig praksis i grunnskolelærerutdanningen. Studien er teoretisk forankret i fenomenologi og hermeneutikk. Metodologisk kobler Antun undersøkelsen til a/r/tografi og auto-etnografi, og artikkelen ledes av forskningsspørsmålet *Hvilke momenter er virksomme i et a/r/totek og hvordan kan de innpasses i en modell for didaktisk (ut)forskning?* Den undervisningsforberedende praksisen kobles til utvikling av det Antun kaller et a/r/totek. Artefakter som skisser, utprøvinger og gjenstander er sentrale, og momenter som er virksomme i a/r/toteket er *undervisning*, *graphein* (tekst) og *formgivning*. Fra hver av disse utvikler det seg *dannende betydning*, *immateriell betydning* og *materiell betydning*. Antun utvikler også en modell for didaktisk (ut)forskning som er prosessbasert og bidrar til å utvide perspektiver for meningsskapende virksomheter og danning i faget kunst og håndverk. Å forberede undervisning i faget handler på den ene siden om det skapende i møter med materialer og teknikker og på den andre siden å planlegge for å nå målene i læreplanen. Med et a/r/tografisk perspektiv kan det skape friksjon i forberedelsene.

I artikkelen «Ti år med Ludt og Lillebror – Poetiske skriveprosesser i forskning, undervisning og kunstnerisk virke», skriver Torill Vist (2025) om det å leve som

a/r/tograf – og å sette ord på livets ulike sider. Hun opplever seg selv som amatør på det skjønnlitterære feltet, likefullt har poesien dukket opp og tatt plass i hennes liv. I Vist sin tekst er det derfor -grafien som belyses. Forfatteren utforsker særtrekk som har vært framtrekkende i egne poetiske skriveprosesser det siste tiåret. Dette er en a/r/tografisk, men også en autoetnografisk og vitenskapelig tekst der forfatteren dokumenterer og utforsker bruken av poetiske skriveprosesser i eget a/r/tografisk arbeid. Materialet ses primært i lys av a/r/tografisk teori og forskning. De poetiske uttrykkene strekker seg fra sangtekster med enderim til løse, verbale skisser som bruker et fåtall poetiske virkemidler. Gjennom fire ulike aspekter (estetiske impulser, sakte sensitivitet, rydding og lek), belyser hun hvordan poetisk skriving kan berike alle faser av et forskningsprosjekt og styrke både kunstner-, forsker- og pedagogrollen. Skissene synliggjør også samspillet mellom det private og profesjonelle, det individuelle og det sosiale, og hvordan dialoger kan foregå mellom kunstarter.

Siri Haukenes (2025) beskriver i sin eksplorative tekst «En a/r/tograf krysser sine spor: Om utforsking, oppdagelse og gjenkjennelse i musikalske møter med den kunstbaserte forskningsmetodologien a/r/tografi», hvilken sterk berøring hun opplevde da hun som barn ble kjent med komponisten Harald Sæverud. De møttes flere ganger, også hjemme hos Siris familie, og de to ble brevvenner. I Haukenes private noter og brev har Sæverud skriblet detaljerte interpretasjonsforslag, spennende for mang en musikkforsker. Men en dialog med andre menneskers kunstnerskap kan også endre liv, og det er dette Haukenes skildrer i denne teksten – både gjennom bilde, ord og lyd. Haukenes benytter en essayistisk form i sin skildring og tar utgangspunkt i sitt eget konsertkåseri fra 2016, med musikk av Harald Sæverud. Her er det sett gjennom en a/r/tografisk linse. Teksten spenner derfor over mer enn 50 år, fra en 12-årings begeistring over Sæveruds musikk, via brevskriving, personlige besøk, konserter og studier av hans musikk, til en moden dosents møte med a/r/tografien. A/r/tografien har, ifølge Haukenes, utfordret henne til å studere det dynamiske samspillet mellom de nevnte identitetene, og reflektere over de tidligere møtene med Sæveruds musikk og deres innvirkning på hennes kunstneriske og pedagogiske praksiser. Hun har tatt til seg ideen om å leve som en a/r/tograf, og stiller en rekke spørsmål om kunstnerisk utviklingsarbeid, personlige erfaringer i vitenskapelig arbeid, og hvilken betydning fortellinger og minner har for å forme forståelse.

Takk

En stor takk til alle tålmodige forfattere samt til alle fagfeller som har bidratt med viktige stemmer inn i arbeidet for den enkelte forfatter og for oss i gjesteredaksjonen. Deres usynlige arbeid er vårt sikkerhetsnett i arbeidet med publikasjonen. En stor takk også til Eirik Hansen og andre ved OsloMet som har bidratt i utgivelsen av dette materialet!

Om forfatterne/redaktørene

Maybritt Jensen er førstelektor i drama ved institutt for barnehagelærerutdanning, fakultet for lærerutdanning og internasjonale studier ved OsloMet – storbyuniversitetet. Hun har gjennom en årrekke forsket innen performative kroppslige kunstuttrykk i dialog med barn, tett knyttet til scenekunstheltet. Videre er hennes forskningsinteresser dramaturgiske strategier, materialitet og kunstbasert forskningsmetodologi.

Ann-Hege Lørvik Waterhouse (Ph.d.) er professor i forming, kunst og håndverk ved institutt for estetiske fag, Universitetet i Sørøst-Norge. Hun er også professor II ved institutt for kunsthag ved Høgskulen på Vestlandet. Hennes forskningsinteresser knytter seg til materialer og materialitet, skapende prosesser, kunstmøter, metodologiutvikling og kunstnerisk utviklingsarbeid. Hun er også opptatt av forskning i nært samarbeid med praksisfeltet og kunstinstitusjoner.

Ingrid Danbolt er førstelektor i musikk på barnehagelærerutdanningen ved OsloMet - storbyuniversitetet. Hun har viet store deler av sitt liv til økt fokus på sang i vårt samfunn som lærer, forsker og utøver gjennom sitt virke som sanger, dirigent og produsent. Alt dette arbeidet og rollene vikles inn i hverandre i a/r/tografiske tanker og prosesser. Hun har publisert og vært medforfatter og redaktør for bøker, artikler og tidsskrift med sangrelaterte temaer og er en av fem gründere av den digitale sangboka/appen Trall.

Torill Vist (Ph.d.) er professor i musikkpedagogikk ved OsloMet – storbyuniversitetet. Hun er for tiden sjefsredaktør i *Nordic Journal of Art & Research* og leder for forskergruppen KunstForsk. Hennes arbeid som a/r/tograf er særlig knyttet til musikk, dans og poesi, og hennes forskningsinteresser er innen musikk i tidlig barndom, følelseskunnskap og sosial bærekraft i kunsthagene, utøverkunnskap og kunstbasert forskningsmetodologi. Hun leder også OsloMets PhD-kurs i kunstbaserte forskningsprosesser.

Referanser

- Antun, A. G. S. Fagdidaktikk for lærerutdanneres undervisningsforberedende praksis: Et a/r/totek og en modell for a/r/tografisk (ut)forsking. *Nordic Journal of Art & Research*, 14(2). <https://doi.org/10.7577/ar.5471>
- Barad, K. (2007). *Meeting the universe halfway. Quantum physics and the entanglement of matter and meaning*. Duke University Press.
- Benestad, F. (1983). *Musikk og tanke*. Aschehoug.
- Berndsen, M., Haastrup, L., & Jørgensen, I. U. (2024). Artographic movements: Towards becoming an artographer in a material cultural practice. *Nordic Journal of Art & Research*, 13(3), 1–38. <https://doi.org/10.7577/ar.5469>
- Bickel, B. (2008). Who will read this body? An a/r/tographic statement. In *Arts-Based Research in Education Foundations for Practice* (pp. 125–136). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315796147>
- Braidotti, R. (2018). A Theoretical Framework for the Critical Posthumanities. *Theory, Culture & Society*, 36(6), 31-61. <https://doi.org/10.1177/0263276418771486> (Original work published 2019)
- Ceder, S. (2015). Diffraction as a methodology for philosophy of education. Paper presentasjon ved AERA-konferansen 2015 in Chicago.
- Csikszentmihalyi, M. (2002). *Flow: The classic work on how to achieve happiness*. Rider.
- Deleuze, G. & Guattari, F. (1987). *A Thousand Plateaus*. University of Minnesota Press.
- Deleuze, G. & Guattari, F. (1994 [1991]). *What is philosophy?* Colombia University Press.
- Fels, L. (2012). Collecting data through performative inquiry: A tug on the sleeves. *Youth Theatre Journal*, 26(1), 50-60. <https://doi.org/10.1080/08929092.2012.678209>

- Flønes, M. (2023). Diffracting Through an Ethical Itch: Becoming a Response-Able Dance Education Researcher. *Journal for Research in Arts and Sports Education*, 7(2), 1–19. <https://doi.org/10.23865/jased.v7.5086>
- Fuglestad, S. (2024). “I felt like I ‘was’ actually there” : Resonance and affectivity between the performer and the audience in ‘Widow’s Mass on All Saints’ Eve’. *Nordic Journal of Art & Research*, 13(3), 1–31. <https://doi.org/10.7577/ar.5461>
- Ingold, T. (2020). *Correspondences*. Polity Press.
- Irwin, R. (2013). Becoming A/r/tography. *Studies in Art Education* 54(3),198-215 <https://doi.org/10.1080/00393541.2013.11518894>
- Irwin, R. (2008). Communities of a/r/tographic practice. Introductory chapter in Springgay, Stephanie, Irwin, Rita L., Leggo, Carl & Gouzouasis, Peter (Eds.). *Being with A/r/tography* (pp. 71–80). Sense Publishers.
- Irwin, R. & Springgay, S. (2008) A/r/tography as practise-based research in Springgay, Stephanie, Irwin, Rita L., Leggo, Carl & Gouzouasis, Peter (Eds.). *Being with A/r/tography* (pp. xix–xxxiii). Sense Publishers.
- Jamouchi, S. Made by entangled words and wool: Rhizomatic relations in writing and making with(in) the phenomenon of wool felting. *Nordic Journal of Art & Research*, 14(2), 1–29. <https://doi.org/10.7577/ar.5463>
- Jevic, L. L. & Springgay, S. (2008). A/r/tography as an Ethics of Embodiment. *Qualitative Inquiry*, 14(1), 67-89. <https://doi.org/10.1177/1077800407304509>
- LeBlanc, N., & Irwin, R. (2019). A/r/tography. In G. Noblit (Ed.), *Oxford Encyclopedia of Qualitative Research Methods in Education* (pp. 1-21). Oxford University Press.
- MacLure, M. (2013) The Wonder of Data. *Cultural Studies ↔ Critical Methodologies*, 13(4), 228-232. <https://doi.org/10.1177/1532708613487863>
- Magnusson, L. O., Ilje-Lien, J., & Kaihovirta, H. M. (2024). Polyphonic voices for the future: The a/r/tographer’s entangled becoming. *Nordic Journal of Art & Research*, 13(3), 1–22. <https://doi.org/10.7577/ar.5617>
- Manning, E. (2016). *The minor gesture*. Duke University Press.
- Merleau-Ponty, M. (1968). *The visible and the invisible*. Northwestern University Press.
- Moe, J. En a/r/tografs tilblivelse: En re-konseptualisering av egen profesjonsforståelse. *Nordic Journal of Art & Research*, 14(2), 1–29. <https://doi.org/10.7577/ar.5472>
- NESH. (2021). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora*. NESH Den Nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora. Olaussen, I. O. Fortellerens kroppslige erfaring: A/r/tografisk praksis i lærerutdanningen. *Nordic Journal of Art & Research*, 14(2). <https://doi.org/10.7577/ar.6368>

- Rosa, H. (2019). *Resonance: A Sociology of Our Relationship to the World*. Polity Press.
- Rosa, H. (2024). *Akselerasjon og resonans - artikler om livet i senmoderniteten*. Cappelen Damm.
- Springgay, S. (2008). An Ethics of Embodiment. I S. Springgay, R. L. Irwin, C. Leggo & P. Gouzouasis (Red.), *Being with a/r/tography* (s. 153-165). Sense.
<https://doi.org/https://doi.org/10.1163/9789087903268>
- Springgay, S. (2020) Feltness: On How to Practice Intimacy. *Qualitative Inquiry*, 27(2), 210-214. <https://doi.org/10.1177/1077800420932610>
- Springgay, S. (2022) Feltness: Research-Creation, Socially Engaged Art, and Affective Pedagogies. Duke University Press.
<https://doi.org/10.1515/9781478023531>
- Springgay, S., Irwin, R. L., Leggo, C. & Gouzouasis, P. (2008). *Being with a/r/tography*. Sense. <https://doi.org/https://doi.org/10.1163/9789087903268>
- Taylor, C.A. (2021). Knowledge matters: Five propositions concerning the reconceptualisation of knowledge in feminist new materialist, posthumanist and postqualitative approaches. In K. Murris (Ed.), *Navigating the postqualitative, new materialist and critical posthumanist terrain across disciplines. An introductory guide* (pp. 22-42). Routledge.
- Tullberg, M., & Sæther, E. (2024). Axes of resonance in music education: An artographic exploration. *Nordic Journal of Art & Research*, 13(3), 1–25.
<https://doi.org/10.7577/ar.5402>
- Vist, T. (2025). Ti år med Ludt og Lillebror: Poetiske skriveprosesser i forskning, undervisning og kunstnerisk virke. *Nordic Journal of Art & Research*, 14(2), 1–24. <https://doi.org/10.7577/ar.5620>
- Winther, H. (2007) Bevægelsespsykologi – kropssprog og udvikling i det professionspersonlige rum in Herskind, M. (eds.) *Kropslighed og læring i daginstitutioner*. Billesø & Baltzer.
- Ørbæk, (2024) Learning through a separation process: An embodied a/r/tographic inquiry. *Nordic Journal of Art & Research*, 13(3), 1-23.
<https://doi.org/10.7577/ar.5329>
- Østern, T. P. (2017). Å forske med kunsten som metodologisk praksis med aesthesis som mandat. *Journal for Research in Arts and Sports Education*, Vol. 1, 2017, pp. 7–27. <http://dx.doi.org/10.23865/jased.v1.982>
- Østern, T. P., Reppen, C., O'Connell, S., & Daneberg, M.
Choreographer/Researcher/Teacher: Developing A/R/Tography as approach to the BA in Dance Pedagogy at Stockholm University of the Arts in a professional learning community of teachers. *Nordic Journal of Art & Research*, 14(2). <https://doi.org/10.7577/ar.5460>